

II. Rönesans Felsefesi I

Nedir Rönesans?

- Modernlik Rönesans'la başlamıştır.
- Rönesans'ın kelime anlamı 'yeniden doğuş'tur.
- Rönesans düşüncenin Ortaçağ'dan Antikçağ'a sıçrayarak insana ait alanlarda yeniden üretimidir.
- İlkçağ ile Ortaçağ'ın vardığı sonuçların tamamen yeni bir biçimde görüldüğü dönemdir. Bundan önceki çağların tanımadığı yepyeni bir dönemin ve insanın tarih sahnesine çıktığı görülür.
- Rönesans Ortaçağ ve Yeniçağ arasında köprü kurar.

4 Alanda Paradigma Değişimi

- Düşüncede paradigma değişimi
- Siyasette paradigma değişimi
- Dinde paradigma değişimi
- Bilimde paradigma değişimi

Düşünce de Paradigma Değişimi

- Hümanizm
- Aristotelizm
- Platonculuk
- Atomculuk
- Şüphencilik

II. Rönesans Felsefesi I

- Rönesans periferiden ele geçirdi merkezi; sanatla, edebiyatla, müzikle...
- Ortaçağ'da peygamberler ve azizler dışında kimse resmedilmezken Leonardo da Vinci ünlü tablosunda bir kadın resmetti üstelik gülümseyen bir kadın.
- Michelangelo'nun heykelinde İsa çıplaktır, peygamber de olsa İsa'nın insaniliğine vurgu yapar.
- Bir fikri, inancı yaşamımıza yerleştirmek için kültür odaklarını fikir ve inanç biçimimizle uyumlu hale getirmeliyiz öncelikle.
- Rönesans kültürel unsurlarla bütün insanlara ulaşmayı başardı ve 1783 Fransız İhtilali ile halk, dini olan bütün değerleri reddettiğini ortaya koydu.

Siyasette Paradigma Değişimi

- Bu dönemde Tanrı devletinden modern, ulus devletlere bir geçiş söz edilebilir.
- Modern dönemde devlet-halk ilişkisi yönetici-tebaa ilişkisi değildir, hizmet veren-alan ilişkisidir.
- Kilisenin gücü 18. 19. yüzyıllara kadar sürse de kralı sekülerleştirmeye çalıştılar.
- 300 yıllık değişim sürecinin sonunda krallık yalnızca halkı yönetecek bir kuruma dönüştü. Kutsiyet ortadan kaldırıldı.

II. Rönesans Felsefesi I

- Machiavelli görüşü: Kral mutlak güce sahip olmalı. İktidar paylaşılmaz. Dini ve hukuku belirleyecek tek otorite kraldır.
- Jean Bodin görüşü: Kralın da hukuki olana ve Tanrı'ya itaat etmesi gerekir.
- John Altus görüşü: Hakimiyet kayıtsız şartsız milletindir.
- Montesque görüşü: Kuvvetler ayrımı (18.yy).

Ütopyalar

- Ütopyalar bunalım dönemlerinin ürünüdür.
- Francis Bacon *Nova Atlantis*
- Campanella *Güneş Devleti*
- Thomas More *Ütopya*
- George Orwell *Hayvanlar Çiftliği*

Dinde Paradigma Değişimi

- “Hristiyanlık dinini iyi anlayanlar Hz. İsa'nın insanlara bir yaşantı sunduğunu, oysa Aziz Pavlus'un insanları yönetecek bir yapı önerdiğini bilir.” Hilmi Yavuz

II. Rönesans Felsefesi I

- 1517 Martin Luther Katolik Kilisesi'ne karşı 95 maddelik bir bildirge yayınladı.
- Bu bildirgede Kilise'nin yanlışlıkları eleştirilir.
- Vuku bulan olaylar: Prenslerin tahta geçmesi, kadınların cadı ilan edilmesi, vergi vermeyenlerin Kilise'ye, Tanrı'ya karşı gelme gerekçesiyle yakılması, cennetten arsa satılması, engizisyonda yargılamalar.
- Batı'da Otuz ve Yüz Yıl Savaşları yaşandı.

II. Rönesans Felsefesi I

- Protesto hareketleri başladı. Kiliseyi ortadan kaldırıp Asr-ı Saadet'teki gibi yaşama arzusu gündeme geldi. (İsa ve Havarilerinin yaşayışı gibi)
- “Şeytanın yalakası olan aklı bir kenara bırakalım”
- 13. 14. yüzyıllarda St. Thomas Tanrı'nın varlığını akli yollarla kanıtlamıştı. Kilise aklı kullanır.

II. Rönesans Felsefesi I

- Otuz Yıl, Yüz Yıl Savaşları başladığı zaman Martin Luther'in farklı insanlara kendi düşüncelerini ifade etmesi gerekti.
- Çok samimi idi ancak felsefe bilmediği için Protesto Hareketi eleştirdiği Kilise'nin kaderine mahkum oldu.
- Protestanlık kuruldu.

Mistisizm

- 12. 13. yüzyılda Kilise'nin problemlerini görenler incile sahip çıkıp mistisizme yönelmiştir.
- Mistisizm: Gönül dindarlığı
- Mistisizm bunalım dönemlerinde ortaya çıkan, insanların kendi içlerine yöneldiği bir din formudur.
- Bu anlamda Almanya'nın maneviyatı derindir. Derin bir felsefe ve din anlayışına sahiplerdir.

Doğal Din Akımı

- Cherbury ve Jean Bodin'in öncülük ettiği düşünce daha sonra kendiliğinden gelişmiştir.
- Bu düşünce bütün dinlerde ortak olan yönü görüp, dinlerin tarihsel özelliklerinden kurtularak dinleri anlamaya çalışmıştır.
- Jean Bodin *Yediler Konuşması*'nda yedi tane dini konuşturur. Beş tane ortak özellik belirir.
- Bütün dinler aşkın bir varlıktan bahseder. Her birinde ibadet esasları, mükafat ve ceza, ahiret fikri ve ahlak fikri ortaktır.
- Bir adım sonrasında teizm yerine deizm geçer. Batıda deizm düşüncesi doğal din akımı ile gelişmiştir.

Bilimde Paradigma Değişimi

- Ortaçağ bilim anlayışı;
Aristoteles fiziği
Batlamyus astronomisi
ve Kutsal Kitap öğretilerinden oluşur.
- Bu öğretiye göre evrende var olan her şey ikiye ayrılır; ay altı alem ve ay üstü alem
- Ay üstü alemin maddesi ether olduğu için oradaki hareketler kutsaldır, daireseldir.
- Yerde ise ay altı alem sınırlıdır. Bütün hareketler dikey ya da yatayıdır. Burada bir hareket olabilmesi için dışarıdan bir etki gerekir.
- Var olan alem kapalı, hareketsiz, sonlu, sınırlı ve insanlık için bir dekor görevinde görülür. İnsan kendi düşüncesine odaklanmalı, doğa ile ilgilenmemeli.
- 15. yy'a kadar Batı'da bilim düşüncesi gelişmemiştir.

II. Rönesans Felsefesi I

- Paradigma değişimlerini gerçekleştiren seküler düşünürler değildir, din adamlarıdır çünkü onlar sistemdeki aksaklığın nereden kaynaklandığını görüyorlar.
- Nicolaus Cusanus bunlardan biridir. Ona göre tabiatta ikili bir ayrım yoktur, tabiat sonsuz ve sınırsızdır. Görünenin arkasında görünmeyen güçler saklıdır
- Cusanus dindar bir kimlikle doğa araştırmalarına girer çünkü artık doğayı araştırmak kutsal bir görev olarak düşünülür.
- Kainat kitabını okumanın kapısını Cusanus açar.
- Bu düşünceyi kimya ile değil, simya ile gerçekleştirmeye çalışanlar da olmuştur. (Paracelcus)

Batı Düşüncesini oluşturan 3 devrim

- Copernicus devrimi; Dünya yer kürenin kutsallığının yitimi Parlak yıldız Güneş'ten koparak oluşmuştur (Geosantrik dünya görüşünün yerine Heliosentrik dünya görüşü).
- John Tilden devrimi; maddenin kutsallığının yitimine ilişkindir. İnorganik ve organik maddeler arasında geçiş yoktur.
- Darwin'in evrim teorisiyle; insanın kutsallığının yitimine yol açmıştır.
- insan ahsen-i takvim olarak yaratılmış bir varlık olmaktan çıkıp, hayat mücadelesinde bir şekilde oluşmuş bir varlığa dönüşmüştür.

Desakralizasyon: kutsallığın yitimi

- Weber'in ifadesiyle kutsallıklardan arındırılmış bir dünya söz konusudur.
- Marx'ın tabiriyle katı olanın buharlaştığı bir dönemdir.
- Bilgi kutsallığını yitirmiştir. Hocadan icazetle alınan, Tanrı'ya dayanan bilginin yerini bugün üniversitelerde okutulan seküler bilgi almıştır.
- 500 yıldır bu durum hakim
- Evlilikler, sosyal hayat dindarlığa göre şekillenmiyor artık, kadim düşünceye ait kutsallıklar yok olmuştur.

II. Rönesans Felsefesi I

- Pythagorasçuların görüşü, Copernicus'u destekleyici nitelikte olduğu söylenebilir.
- Tycho Brahe, bilimin seküler karakterini ilk anlayanlardan, Copernic sisteminin laik ve seküler olduğunu görmüştür.
- Bruno, meseleyi yumuşatabilmek için natura naturans- natura naturata görüşünü ortaya atmıştır. Yaratan doğa Tanrı'dır ve hiçbir zaman bilinemez ancak yaratılan doğa bilinebilir. İnsan yaratılan doğayı bildiği zaman yaratana ilgilenmiş olur.
- Galileo, matematik çalışmaları kutsallıkla anlaşılır.

II. Rönesans Felsefesi I

- Bacon görüşü: bilim yapabilmek için önce deney ve gözleme başvurmak gerekir. Sonra tümevarım yöntemi kullanılır.
- İlk defa tümevarım düşüncesini ortaya koydu.
- İlk adım: tümevarım
İkinci adım: doğanın anlaşılması önündeki putların temizlenmesi

II. Rönesans Felsefesi I

Dört temel put;

- Soy idolleri: insan soyunun getirmiş olduğu idoller insan her şeyi kendine göre/insana göre anlar
- Mağara idolleri: insanların bütün düşünceleri kendi mağaralarından anlamaları. İçinde bulunduğu toplum, kültür ve yetiştirme özelliklerine göre anlaması
- Çarşı Pazar idolleri: her dönemin kendine mahsus modaları olur.
- Tiyatro idolleri: her dönemde yaşamış otoriteleri aşmak zordur

Bilim insanının zihnini bu düşünsel putlardan arındırması gerekir.

Kaynakça

- Prof. Dr. Celal Türer ders notları.
- Macit Gökberk, *Felsefe Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2011.
- G. Skirbekk- N. Gilje, *Felsefe Tarihi*, çev: Emrullah Akbaş- Şule Mutlu, Üniversite Kitabevi yay., İstanbul, 2004.

Önerilen Kaynaklar

- W. Wisshel, *Felsefenin Arka Merdiveni*, İz yay., 1993.
- Ahmet Cevizci, *Felsefe Tarihi*, Say yay., 2010.
- A. Weber, *Felsefe Tarihi*, Sosyal yay., 2000.